

ITALIA-klubi ry

15.3.2019

Riflessi d'Italia

ITALIA-klubi ry

Kotisivu: <https://italia-klubi.fi/>

FB: Italia-klubi

Osoite: Vuosikuja 4 as 26, 02200 Espoo

Pankkitili: FI88 1544 3000 0229 67

Uutisia Italiasta – Taide

<i>I MACCHIAIOLI – näyttely Torinon Galleria Arte Modernassa (GAM)</i>	3
Ylva Rewell	

Matkakertomus

<i>Tarjolla kesäinen viikko tanssin ja kuntoilun merkeissä Cariatissa</i>	6
Sari Marttila	

Kirjallisuus – Kirjapiirin satoa

Corredo Augias: <i>I segreti d'Italia</i>	
Leena Eranti: <i>Esipube, Italialaiset ulko- ja sisäpuolelta nähtyinä</i>	8
Tarja Päivärinne: <i>Palermo, al confine tra due mondi</i>	15
Irma Stenström: <i>Buona duchessa di Parma</i>	17
Leena Heikinheimo: <i>Milano bene e male</i>	20

Kurssit ja luennot

Espoon työväenopisto: <i>Un viaggio nel Rinascimento</i>	23
Helsingin aikuisopisto: <i>Italiaa oopperoiden avulla</i>	23

Ilmoituksia

<i>La serata italiana</i> -konsertti	24
Enneli Polin suomennos <i>Kuolema Firenzessä</i>	25
Marco Vichin kirjasta <i>Morte a Firenze</i>	
<i>Täältä tullaan Eurooppa</i> -kirja	25

Klubin uutisia

Klubin kotisivut (email)	26
Seuraa Italia-klubia netissä	26

Päätöimittaja: Helena Hakola-Louko
hhl@louko.com

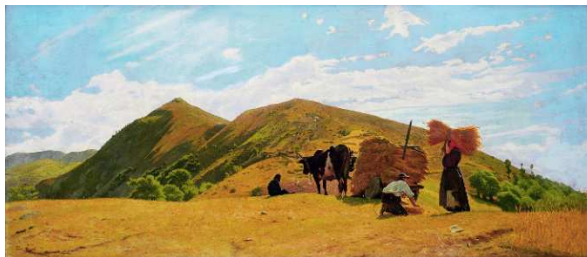
I MACCHIAIOLI - näyttely Torinon Galleria Arte Modernassa (GAM)

Lumoavia maisemia, todenmukaisia ja herkkiä ihmiskuvauksia, hetken tunnelmia sekä arkielämää Italiassa 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkuun. Tätä kaikkea voi nähdä Torinossa GAM -museon "I Macchiaioli" näyttelyn teoksissa 24. maaliskuuta asti.

Näyttelyssä on 80 teosta Italian eri museoista ja yksityiskokoelmista. Näyttely on yksi kauneimmista, jonka olen nähnyt. Kävin siellä kolme kertaa ja osallistuin italiankieliselle opastetulle kierrokselle, joka kesti 90 minuuttia. Aika ei tullut pitkäksi, sillä teokset ovat lumoavan kauniita ja niiden aihepiiri koskettaa tavallista ihmistä. Niistä voi myös tunnistaa Italian eri alueita ja historian tapahtumia.

Macchiaioli-liike syntyi Firenzessä 1850-luvulla ja kehittyi seuraavina vuosikymmeninä eri puolilla Italiaa. Firenzen taideakatemiassa toimiva opettaja **Giuseppe Bezzuoli** johdatti oppilaitaan etsimään uutta tapaa maalata. Haluttiin hylätä suuret historian tapahtumia kuvaavat maalaukset, joissa henkilöt olivat jäykissä hienostuneissa asennoissa ja joiden viesteihin sisältyi uskonnollista tai moraalista kasvatusta tai arvomaailmaa. Haluttiin kuvata tavallista kansaa jokapäiväisissä tilanteissa. Haluttiin kuvata luontoa siten, että tavoitettaisiin hetken tunnelma. Pyrittiin vapaampaan ja todenmukaisempaan ilmaisuun.

Tästä esimerkkinä Borranin maalaus *La raccolta del grano*

Tästä ajasta katsottuna tämä näyttää helpolta, mutta jos ajattelemme maalaustaidetta ennen 1850-lukua, voimme ymmärtää, että tarvittiin muutos ajattelussa ja rohkeutta toteuttaa aivan uudenlaisia ideoita. Muutoksessa olivat mm. asettelu, aiheet ja maalaustekniikka. Värien käytössä pyrittiin syviin ja pehmeisiin sävyihin sekä utuisuuteen. Kontrastien avulla luotiin tunnelmaa. Useimmiten maalattiin ulkona luonnossa. Pistemäisillä tai tarkemmin ilmaistuna tahramaisilla ja nopeilla siveltimen vedoilla oli helpompi ilmaista käsillä olevan hetken tunnelmaa. Italiankielen sana *macchia* tarkoittaa tahraa. Valaistusta ja ennen kaikkea hämyistä valoa (*chiaroscuro*) maalattiin käyttämällä apuna mustaa peiliä. Mielenkiintoista on, että valokuvaustekniikka kehittyi ratkaisevasti Macchiaioli-kautena. Macchiaioli-tyylillä ja impressionismilla on yhtäläisyyksiä ja eroja. Kritiikkiä on esiintynyt puolin ja toisin aikalaiskeskusteluissa ja myöhemmin. Asiaan voi joskus liittyä myös ikuinen kilpailu ja vertailu Ranskan ja Italian välillä.

Näyttelyn alussa on Bantin dramaattinen maalaus *Il ritrovamento del corpo di Lorenzino di Medici*. Historian tapahtuma on kuvattu realistisesti mutta samalla tunnelma on kuin elokuvassa. Nopeat siveltimenvedot näkyvät selvästi.

Hyvä esimerkki maalauksesta, jossa koko teos on tehty "macchia" eli tahratekniikalla on tämä Signorinin maalaus nimeltä *Il quartiere degli Israeliti a Venezia*, vuodelta 1856.

Kuvattavien kohteiden asetteluun kiinnitettiin huomiota. Tauluista voi havaita kuinka asettelun avulla pystyttiin luomaan vahvaa, lähes elokuvamaista tunnelmaa, jonka luovat syvät värisävyt. Valon ja varjon sekä tumman ja vaalean väliset kontrastit ovat voimakkaita. Joidenkin maalausten perspektiivi korostaa sivusuuntaista horisontaalista näkymää, joka mielestäni muistuttaa nykyajan panoramakuva. Tästä esimerkkinä V. Cabiancan *Le Monachine*.

Näyttely on koottu siten, että ensimmäisessä salissa esitetään Giuseppe Bezzuolin töitä. Hän oli Firenzen Akatemian kuvataiteen opettaja, jonka oppilaista tuli myöhemmin Macchiaioli-liikkeen taiteilijoita. Maalausten sijoittelu etenee loogisesti siten, että seuraavassa salissa

esitetään liikkeen varhaisvaiheen töitä, joissa jo oli irtauduttu monista perinteisistä tyyleistä. Näin katsoja havaitsee muutoksen, jonka huomaa selvästi kun siirtyy seuraaviin saleihin, joissa esillä ovat tyypilliset Macchiaioli-tyylisuunnan maalaukset.

Seinäopasteissa katsoja johdatetaan maailmaan, jossa Macchiaioli-taiteilijat maalasivat. He maalasivat nimenomaan kotimaassaan ja he kuvaavat kiehtovalla tavalla kansan elämää tuona aikana. Macchiaiolit työskentelivät Italian yhdistymisen eli Risorgimenton aikana ja silloinen yhteiskunnallinen tilanne vaikutti taiteilijoiden elämään. Eri puolilla epäyhtenäistä Italiaa oli liikehdintää ja taisteluita. Valtaa oli Sardinian kuningaskunnalla, Paavien kirkkovaltiolla ja Garibaldin joukoilla. Sardinian kuningaskunnan toiminta-alue oli Piemonte ja Torinosta tulikin yhdistyneen kuningaskunnan ensimmäinen pääkaupunki v 1861. Lombardia ja käytännössä Toskanakin kuuluivat Itävaltaan ennen liittämistään Italiaan. Venetsia liittyi Italiaan 1866. Vuonna 1865 pääkaupunki siirtyi Firenzeen. Rooma liitettiin kuningaskuntaan vasta vuonna 1870 ja siitä tuli pääkaupunki. Nämä tapahtumat ja niitä edeltävät taistelut näkyvät Macchiaiolien maalauksissa. Torinon Museo del Risorgimento on hieno maalaus, jossa nuori mies kantaa Italian lippua noustessaan San Miniaton kirkolle Firenzessä.

Tässä Fattorin sotilasaiheinen maalaus

Seinäopasteissa kerrotaan myös taide-elämän tapahtumista. Monet Macchiaioli-taiteilijat kävivät Pariisissa ja saivat vaikutteita mm. Delacroixilta, Deschampsilta sekä Barbizon-

koulukunnan edustajilta. Signorini oleskeli paljon Lontoossa ja muualla Englannissa. Vuonna 1842 syntyi Italiassa tadetta edistävä yhdistys **Società Promotrice delle Belle Arti**. 1860-luvulla perustettiin ensimmäiset taidealan aikakauslehdet. Vuoden 1861 Firenzen **Esposizione Nazionale**-näyttelyssä suuntaus sai virallista tunnustusta, kun Macchiaioli-taiteilija Fontanesi palkittiin.

Tässä esimerkki Fontanesin maalauksesta

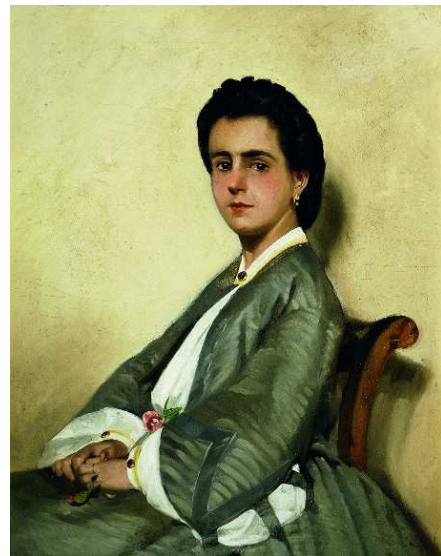

Vuorovaikutus eri taiteilijoiden välillä oli oleellista liikkeen synnylle ja kehitykselle. Vuonna 1848 avattiin Firenzessä Via Largalla Il **Caffè Michelangelo**, jossa mm Bezzuolin oppilaat alkoivat kokoontua säännöllisesti. Heistä on näyttelyssä hauska yhteiskuva, jossa taiteilijat juhlivat yhdessä. Macchiaioli-liikkeen tunnetuimpia taiteilijoita olivat **S.Lega, N.Costa, T.Signorini, A.Cecini, C.Banti, G. Fattori, V.Cabianca, G.Abbati, R. Sernesi. A Cecioni** ja **G. Boldini**. "Julkkislistan" ulkopuolelta voi löytää yllätyksiä. Näin kävi minulle kun löysin Juckerin kokoelman luettelosta **Reycendin** maalauksen *Monviso*, joka kuvaa oman kotiseutuni maisemaa. Kokoelmaluettelon lisäosasta voi löytää toistakymmentä vähemmän tunnetun mestarin työtä, jotka kaikki ovat kauniita ja mielenkiintoisia. Kokoelma oli laajasti esillä **Museo Poldi Pezzoli**ssa Milanossa 2016.

Macchiaioli-taiteilijoiden teoksia voi nähdä museoissa eri puolilla Italiaa. Niitä on myös

pienemmissä museoissa kuten Livornon **Museo Giovanni Fattori**ssa.

Alla esimerkki Macchiaioli-kauden muotokuva-maaluksesta: G. **Fattorin** *La Cugina Argia*.

Lopuksi haluan näyttää viehättävän maalauksen äidistä ja lapsesta kodin arkiaskareiden parissa. Kyseessä on **Cecionin** maalaus *Le faccende di casa* (1869).

Tarjolla kesäinen viikko tanssin ja kuntoilun merkeissä Cariatissa, Cosenzan provinssissa, Calabriassa

Piskuinen, kukkuloiden reunustama merellinen Cariatì tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia.

Cariatì sijaitsee Italian saappaan päkiän alla ja koostuu kahdesta osiosta: **Cariatì Superiore**sta eli bysantin ajalla rakennetusta vanhasta kaupungista kukkulalla, ja merellisestä Cariatì Marinasta. Yläkaupunkiin pääsee kävellen keskustasta noin 10 minuutissa serpentiinitietä pitkin.

Cariatì Superiore

Cariatì Marinan rantatie reunustaa ihania hiekkarantoja ja sen varrelta jokainen löytäne mieheisensä hotellin. Ylä- ja alakaupungin välissä sijaitsee viehättävä pikkukaupunki nähtä -vyyksineen ja pienine puoteineen, joista löytyy monenlaisia ostettavaa matkamuuistoista italian herkkuihin ja treenivaatteisiin.

Cariatì Marina

Cariatìin saavuvin itse ensimmäisen kerran eräänä kesäkuun iltapäivänä noin kymmenen vuotta sitten junalla Roomasta. Yhdistin silloin Janne Talasman ja Sutu Markkasen järjestämän tanssileirin parin viikon Rooman-matkaan. Monen – muistaakseni seitsemän tunnin - junamatka Roomasta Cariatìin koetteli kärsivällisyyttä ja istumalihaksia, mutta Cariatìn viehättävä tunnelma, kaunis luonto, mahtavat tanssitunnit sekä niille osallistunut värikäs porukka olivat vaivan väärtti. Perille olisi päässyt vähemmälläkin vaivalla eli lentämällä suoraan Lameziaan, josta on vain 150 km perille. Tämän reitin oli valinnut suurin osa tanssikavereista.

Cariatì Marinan asukkaat seurasivat tarkasti ryhmämme, Gruppo Finlandesen, tekemisiä ja liikkumisia. Kaupungin silmäätekevät, rakennusbisnekseen vihkiytyneet ”dottoret” ja heidän puuhamiehensä Enzo, järjestivät paikan kesäasuntomyyntiin liittyvän

promootiotilaisuuden hotellissamme sekä illanvieron kukkulalla sijaitsevassa maalais-talossa. Hyvää ruokaa ja tanssia oli tarjolla – ei tosin vain tuolloin - vaan koko viikon ajan! Kiinteistökauppoja ei kuitenkaan tietääkseni syntynyt. Saamamme huomio poiki kesku-dessamme hurjia juttuja mafiasta, joka seurasi tarkasti liikkeitämme. Niillä huvitimme itseämme illallisilla. Mitä kaikkea tapahtuikaan tuolloin, en enää tarkkaan muista, mutta ei kenellekään aiheutunut kaupunkilaisista mitään ongelmia, vaan ainoastaan hauskat jutut jäivät elämään mielissämme matkan jälkeenkin.

Antonio grilli

Viikko kului liiankin nopeasti päivittäisten tanssituntien ja lähitienoosen tutustumisen merkeissä. Uusia treenivaatteita käytiin ostamassa ”Kiinakaupasta” ja vanhaan kaupunkiin kiivettiin usein illallisen jälkeen jäätelölle linnoitusmuurin kupeeseen rakennettuun baariin. Siellä kokoontuivat myös paikalliset asukkaat iltaisin – syömään jäätelöä, katsomaan jalkapallo-otteluita suurelta kan-kaalta ja seurustelemaan. Samaisessa jäätelö-baarissa kävimme mekin katsomassa MM-kisojen otteluita paikallisten kanssa. Tuona vuonna Italia voitti kisat, joten pääsimme todistamaan myös äänekkästä korttelirallia kyseisenä yönä.

Cariatista minulle jäi huippuhyvän seuran, inspiroivien tanssituntien, hyvän ruuan ja kauniiden maisemien lisäksi mieleen ihana,

rantakadulla sijainnut hotellimme, joka antoi mahdollisuuden käydä aamu-, päivä- tai iltauinnilla – ennen tai jälkeen tanssituntien. Mahtavaa oli myös herätä aamuisin sänkyyn kuuluvaan meren kohinaan.

Sinullakin on nyt loistava tilaisuus päästä tänä kesänä 21.-28.6. nauttimaan lomasta tanssin ja kehonhuollon merkeissä Cariatissa. Kurssin vetävät **Tanssii Tähtien kanssa** -ohjelman kerran voittanut tanssiin ja erityisesti lattareihin erikoistunut **maestro Janne Talasma** ja ihana Aira Samulinin Step-up-ryhmän tanssija ja kehonhuoltoguru **Pekka Katainen**. Kyseessä on omatoimimatka. Tunnit pidetään Cariat Beach -hotellissa, jonne voit myös majoittua. Vaihtoehtoisesti voit hankkia oman majoi-tuksen ja käydä em. hotellissa vain tunneilla. Niitä tulee olemaan 1-2 per päivä. Tunnit koostuvat lattareista ja kehonhuollosta: venyttelystä ja pilateksesta. Tarkempia tietoja matkasta saat osoitteesta:

admin@PEKSUSPORT.onmicrosoft.com

Pekka Katainen

Janne Talasma

Corrado Augias: I segreti d'Italia (Rizzoli, 2012, esipuhe ja luvut 1 – 2)

Corrado Augias on Roomassa v. 1935 syntynyt kirjailija, toimittaja ja televisio-ohjelmien juontaja. Koulutukseltaan hän on juristi. Augias on juutalaista alkuperää, mutta kertoo itse olevansa maailmakatsomukseltaan ateisti. Augias kuuluu eutanasian aktiivisiin kannattajiin. Hän on toiminut pitkiä aikoja kirjeenvaihtajana ulkomailla. Hänen tuotantonsa käsittää useita jännitysromaaneja, näytelmiä sekä esseitä. Augias valittiin europarlamenttiin v. 1994 Partito Democratico della Sinistran listalta riippumattomana ehdokkaana. Valituksi tultuaan hän toimi sosialistien ryhmässä. Viimeisenä pontimena vaaleihin osallistumiselle oli Silvio Berlusconi televisio-ohjelmassa esittämä väite, että Augias olisi KGB:n agentti. Berlusconi oli provosoitunut Augiaksen kysymyksestä, kuului -ko Berlusconi vapaamuurariveljeskuntaan.

Nuorena Augias työskenteli Rai-yhtiölle, ja hän liittyi Ordine dei giornalisti -liittoon v. 1969. Augias toimi useita vuosia la Repubblica -lehden sekä viikkolehtien l'Espresson ja Panorama Pariisin ja New Yorkin kirjeenvaihtajana. Tällä hetkellä hän hoitaa la Republicassa palstaa, jossa vastaa lukijoiden kysymyksiin. Lehden nettiversiossa ilmestyy aika ajoin muutaman minuutin lähetys, jossa Augias kertoo jostain uutuuskirjasta. Valinnat kohdistuvat tyypillisesti kirjoihin, jotka koskevat Italiaa ja sen historiaa. Myös televisioon Augias toimittaa edelleen kulttuuripainotteisia ohjelmia, esim. ajankoh- taisten kirjailijoiden haastatteluja.

Augiaksen kirjallinen tuotanto käsittää ainakin 41 teosta ja kolmen näytelmää sekä lukuisia esseitä. Augias uskoo vahvasti kirjallisuuden merkitykseen ja nytkin käsillä olevan kirjan perusteella siihen, että nykyhetken ymmärtäminen edellyttää historian

tuntemusta, johon kirjallisuus antaa avaimet. Vuonna 2007 julkaistiin "Leggere. Perché i libri ci rendono migliori, più allegri e più liberi".

Kirjapiirissä on tähän mennessä luettu *I segreti del Vaticano*, *I segreti di Roma* sekä Modiglianin elämänkerta. Augias on saanut vastaanottaa useita virallisia kunnianosoituksia tunnustuk- sena ansoistaan.

Corrado Augias: I segreti d'Italia (Rizzoli, 2012, esipuhe sekä luvut 1 – 2)**Eräänlainen esipuhe**

Kirjansa aluksi Augias haluaa kertoa erään lapsuusmuiston. Elettiin vuoden 1944 syksyä, miehitys oli päättynyt ja Rooma oli heräämässä taas eloon. Äidin käsipuolessa Augias kohtasi joukon amerikkalaisia sotilaita, jotka juhlivat tyylikkäissä univormuissaan. Silitetyissä pai- doissaan, khakinvärisissä kangasvöissään, saippuantuoksuisina ja hiukset rasvalla suittuina he edustivat Augiakselle maksi- maalista eleganssia ja vaurautta. Sotilailla näytti olevan todella hauskaa, kun he heittelivät muurin yli savukkeita yksitellen alhaalla saalista tavoitteleville italialaisnuorukaisille. Suuri joukko nuoria miehiä yritti tavoitella savukkeita, vähän leikillään, mutta myös vähän tosissaankin taistellen. Joka tapauksessa tunnelma oli kiihkeä, sekasortoinenkin. Äiti nyki Augiaksen kadun toiselle puolen, mutta Augias saattoi kääntyä katsomaan. Kuva tilanteesta syöpyi hänen mielensä sokkoihin.

Vuosia myöhemmin Augias vieraili eläintarhassa oman tyttärensä kanssa. Häkin edustalla samoin juhlatuulella oleva joukko heitteli pähkinöitä simpansseille. Eleiden samankaltaisuus palautti em. lapsuusmuiston Augiaksen mieleen. Hän ei missään nimessä halua rinnastaa italialaisnuorukaisia simpans- seihin. Muisto nousi pintaan tapahtumien ilmentämän roolijaon takia. Se kuvasti elävästi asenteiden samankaltaisuutta: sekoitusta hauskanpitoa ja kumppanuutta, leikkiä ja kamppailua puolin ja toisin.

Vuosia myöhemmin Rooman historiaa tutkiessaan Augias törmäsi Vergiliuksen

Aeneiksen VI:n (vai IV:n?) laulun suurenmoisiin säkeisiin. Toisin kuin muut, kunniaa taiteista ja tieteestä saavuttavat kansat, roomalaiset tulisivat hallitsemaan maailmaa lakien tuntemuksen kautta. Oi sinä roomalainen, muista hallita kansoja voimakkeinasi rauha, voitettujen säästäminen ja ylivallanpitäjien nujertaminen.

(Virallisempia käännöksiä internetistä:
Roomalaisten hyveiksi runoilija määrittelee neljännen kirjan säkeissä 847–853 seuraavat asiat:

"Hallita, Rooman mies, alamaisia kansoja muista – siinä on taitosi: lait, tavat luoda ja määrätä rauha, säästää lannistettut, sotien taas korskeat voittaa."

"Voimalla, Rooman mies, sinä kansoja hallita muista!

Olkohon taitonas nää: sotilakkojen määrätä ehdot, säästää lannistettuita, mut kukistaa kopeoita!" (suom. Konstantin Siitonen, 1888)

Amerikkalaiset todella säästivät sodan hävinneet italialaiset, typerän sodan, johon oli lähdetty täysin järjen vastaisesti. Augiaksen muistikuvan mukaan kuitenkin nuo edellä kerrotut huolettomat sotilaat, jotka harmikseen joutuivat viettämään sunnuntaipäivää joukko-osastossaan sen sijaan, että olisivat kierrelleet kaupungilla tyttöjä katsastamassa, olivat kenties tiedostamattaan keksineet tavan osoittaa muutamalla savukkeella, kuka oli voittanut ja kuka hävinnyt sodan. Olkoonkin, että sodan viime hetkellä oli liittouduttu.

Voitetut toki säästettiin, mutta voi heidän kanssaan hieman leikitellä.

Kirjan I segreti d'Italia kahdessa ensimmäisessä luvussa Augias kuvaa sitä, miten italialaiset toisaalta nähdään maan ulkopuolelta ja toisaalta maan rajojen sisäpuolella.

Selityksiä haetaan mm. kysymykseen, miksi asiat ovat menneet niin kuin ovat menneet. Tai miksi maa on kokenut niin paljon suunnanmuutoksia, intohimoja, epäonnea ja menetettyjä mahdollisuuksia. Miten kansakunta on tuottanut niin valtavan määrän neroja. Maan tähtihetket ja alhot ovat vaihdelleet kuin pörssikurssit pahimmillaan. Keitä siis ovat nämä italialaiset? Siirtolaisina kurjiin oloihin lähteneet vai huikaisevat arkkitehdit, muotisuunnittelijat, koko maailman ihailemat taiteilijat? Mikään toinen eurooppalainen kansa ei ole venynyt samassa mitassa niin valtaviin äärimmäisyyksiin. Tämä on salaisuus, joka pitää sisällään kaikki muut salaisuudet. Miten kuvata ilmiötä?

Esipuheesta saa idean siitä, miten tämä Italian salaisuuksista kertova teos on koostettu. Italia rakentuu kaupungeista, niiden omaleimaisuudesta ja suorastaan ylenpalttisesta menneisyyden rikkaudesta. Augias jopa väittää, että jos Ranskasta irrotettaisiin Pariisi tai Iso-Britanniasta Lontoo, eipä jäisi paljon jäljelle (!). Rooman leikkaaminen irti Italiasta jättäisi sen sijaan viljalti arvokasta. Kansakunnan suuri kertomus koostuu sadoista kertomuksista, jotka kuvaavat satoja kaupunkeja.

Italialla on niin merkittävä menneisyys (jopa painolastiksi asti), ettei maata saata ymmärtää ottamatta historiaa huomioon. Tässä Salaisuudet-kirjassa Augias kertoo joistain paikoista, henkilöistä, ihmistyypeistä ja hetkistä, todellisista tai kuvitelluista. Lähteinä Augias käyttää erityisesti kirjallisuutta, mutta myös uutisaineistoa. Valinnanvaraa on ollut valtavasti. Niinpä Augias myöntääkin tehneensä puhtaasti henkilökohtaisia valintoja, jotka hän tunnustaa mielivaltaisiksi. Pyrkimystä objektiivisuuteen kuvastaa esiteltävien paikkojen maantieteellinen jakauma. Edustettuina ovat niin pohjoinen, maan keskiosa kuin eteläkin. Matkaa tehdään myös eri aikakausina. Vaan tärkeätä on muistaa, että tämän päivän Italiaa ei voi käsitellä ilman menneitä tapahtumia, myös

niiden kuvitteellisia ulottuvuuksia, jopa suoranaisia harhakuvia.

Italialaiset ulkopuolelta nähtyinä

Ulkomaalaiset näkevät italialaiset varsin samalla tavalla kuin italialaiset itsekin. Todistusaineistoksi käyvät lehdistön arviot. Melko hiljan yhdysvaltalaisen Princetonin yliopiston opiskelijoiden enemmistö valitsi seuraavat adjektiivit kuvaamaan Italian kansaa: taiteellinen, impulsiivinen, intohimoinen (kiihkeä). Aiempi, n. kaksisataa vuotta vanhempi arvio oli jopa synkempi. Italialaisia leimasivat tuon ajan käsityksen mukaan impulsiivisuus, intohimoisuus enimmäkseen rikoksiin liittyen, pettämistaipumus ja korruptoituneisuus.

Augias toistaa tämän jo aiemmassa kirjassaan kertomansa arvion, sillä hän pitää sitä validina. Käsitys on vain vahvistunut hänen henkilökohtaisesti kuulemanaan pitkien ulkomailla oleskelujen aikana.

Kuva italialaisista on ristiriitainen, toisaalta kiehtova, toisaalta osin suorastaan vastenmielinen. Harva eurooppalainen kansanryhmä edustaa näin kaukana toisistaan olevia ääripäitä.

Venetsialaissyntyinen taloustieteen professori **Lucio Sponza** kuvaa Italiaa mitalina, jolla on kaksi täysin erilaista puolta. On kauneuden ja kulttuurin puoli ja toisaalta mitalin toinen puoli, itse italialaiset. Nämä yhtä aikaa nerokkaat, mutta samalla korruptoituneet, epäluotettavat, hillittömät (irstaat) kansalaiset. Vallitsee rankka sisäinen ristiriita. Miten tuon kaltainen joukko on onnistunut luomaan ei vain yksinkertaista kauneutta, vaan harmonista, johdonmukaista ja miellyttävää kauneutta.

Nämä mitalin kaksi puolta paljastuivat jo 1700-luvun **Grand Tour** -matkailijoille. Tuon ajan kulttuurituristit kuvasivat Italiaa yksituumaisesti valtavaksi rauniomuseoksi, maaksi, jota asutti kurja ja viheliäinen kansa, joka kokoontui kaduilla ja suotuisan ilmaston ansiosta käytännössä myös lähes asui niillä ryysyillä vaateetettuina tai lähes puolialastomina,

täysin tietämättöminä menneistä loistoajoista. Tässä näyssä yhdistyivät hurma ja kauhu, näky, joka oli yleinen varsinkin paavin vaikutusalueella ja etelässä. Näiden seutujen asujaimistoa kuvattiin kaikkein kurjimmaksi, laiskimmaksi ja nälkäisimmäksi, josta irtosi nopealiikkeisyyttä vain veitsen heilutteluun.

Myös kirjallisuudessa toistui 1700-luvulla ajatusmalli, jonka mukaan italialaiset ovat selkään puukottajia, kuva, jota alati vaihtuvien hallitusten harjoittama ulkopoliitiikka on vain vahvistanut. Unhoon jääneen lähteen mukaan englantilainen kriitikko olisi lausunut mm. seuraavan: luostarit ovat kuin sadistisia vankiloita, rippituoleissa, noissa rosvonpesissä, suunnitellaan mitä synkimpiä salaliittoja.

Negatiivisia arvioita ovat esittäneet mm. sellaiset nimet kuin Percy Bysshe Shelley, Charles Victor de Bonstetten, Jean-Baptiste Camille Corot, Marcel Proust ja jopa Marie-Henry Beyle (**Stendhal**inakin tunnettu Italian ihailija). Viimeksi mainittu epäili italialaisten potevan moraalista juopumustilaa. Vaan onko kyse edes tilasta, josta voisi selvittää, vai onko tauti pysyvämpää laatua?

Lista henkilöistä, joiden käsitys italiaisten ansioista sotasankareina ei ole mairitteleva, on myös pitkä. Samoin eurooppalaisten poliitikkojen arviot ovat usein kriittisiä. Omia poliitikkojaan kuvatessaan Augias nimeä mainitsematta toteaa, että minkään muun valtion pääministeri ei voisi esiintyä julkisesti kasvot kauneuskirurgin kiristämänä, vahva teatterimeikki kasvoillaan, siirrännäishiuksissaan ja ortopedisissä kengänkoroissaan. Muualla näkyä pidettäisiin naurettavana, Italiassa se puolestaan varmisti vaalivoiton.

Kehuja saa oikeastaan vain **Camillo Benso di Cavour**, Piemonten ja Sardinian kuningaskunnan sekä sittemmin yhdistyneen Italian hallituksen ensimmäinen pääministeri - ja hänkin negaation kautta. Merkittävän britannialaisen kansanedustaja John Brightin päiväkirjamerkinän mukaan Cavour muistutti enemmän älykästä englantilaista maalais-

aatelismiestä kuin sliipattua teräväpäistä italialaista. Kyse oli siis kehuista, ylistykseksi riitti, että henkilö vaikutti ei-italialaiselta. Filosofi Henri Bergson on vakuuttanut pitäneensä Cavouria von Bismarckiakin etevämpänä, mitä hän epäilemättä olikin. Kreivi oli eurooppalaisten poliitikkojen joukossa eräs kaikkein kaukonäköisimmistä. Vahinko vain, että hän palveli heikkoa dynastiaa ja valtiota, jonka monitahoinen historia ei ollut kiteytettävissä yhteiseksi kansalliseksi kertomukseksi.

Italialaiset sisältä päin katsottuna

Augias on valinnut kaksi teosta, joita hän käyttää kansansa luotaamiseen: **Edmondo De Amicisin** *Cuore* (luettu kirjapiirissä v. 2017) ja **Gabriele D'Annunzion** *Il piacere*. Toinen edustaa kirjoitushetkensä torinolaista, toinen roomalaista sielunmaisemaa. Kirjat ovat omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, miten italialaiset itsensä kokevat, antaen aavistuksen antropologiasta, vaikkakin ne on kirjoitettu varsin kauan aikaa sitten. Kirjoissa esiintyvät maan asujamista edustavat prototyypit. Tämä ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellista, kirjallisuudella on taipumus ikään kuin tiivistää ja kiteyttää historiaa. **Italo Calvinon** mukaan **kirjallinen klassikko** on teos, jossa ilmentyy koko universumi. Tässä tapauksessa vain Italian niemimaa. Näiden kahden teoksen lukeminen antaa enemmän kuin jossain maantieteellisessä paikassa vierailu tai jonkun henkilön tapaaminen.

Vuodesta 1881 alkaen muutaman vuoden sisään julkaistiin **Giovanni Vergan** *I Malavoglia*, **Antonio Fogazzaron** *Malombra*, **Carlo Collodin** *Le Avventure di Pinocchio* sekä Augiaksen käsittelyynsä valitsevat Edmondo De Amicisin *Cuore* ja Gabriele D'Annunzion *Il piacere*. Näistä ensiksi mainittu on hyvin torinolainen, jälkimmäinen taas leimallisesti roomalainen. Kaupungit sijaitsevat kaukana

toisistaan paitsi maantieteellisesti myös olemukseltaan.

Edmondo De Amicisin *Cuore* on jo kertaalleen kirjapiirissä käsitelty, mikä antanee lisäsyvyyttä Augiaksen ajatusten tulkintaan. De Amicis syntyi v. 1846 Onegliassa. Porta Pian tapahtumien raportoinnin (julkaisussa *L'Italia militare*) jälkeen hän siirtyi kirjoittamaan matkoistaan Espanjaan -72, Hollantiin ja Lontoon -74, Marokkoon, Konstantinopoliin ja Pariisiin -79. Kyse oli siis maailmaa nähneestä henkilöstä, jonka kirjoitukset Augias arvioi sujuvasti kirjoitetuiksi, mutta melko yksinkertaistaviksi ja tunteisiin vetoaviksi.

Cuoreen on vaikuttanut se, että De Amicis seurasi tarkasti kahden poikansa ja heidän luokkatovereidensa koulunkäyntiä, opettajia ja oppilaiden vanhempia. Luomisprosessi muovautui uppoutuneeksi, kyynelten ja ilonhetkien leimaamaksi (nykyään varmaan käyttäisimme työn imu tai flow-tila -ilmaisua). Valmistu tuli kuudessa kuukaudessa.

Kirjasta tuli myyntimenestys. Materiaali sinänsä on yksikertainen, mutta kirjan rakenne on selvästi jäsennelty. Se poikkeaa oleellisesti ilmestymisaikansa kerrontakaanonista tunteisiin vetoavana ja rakenteeltaan innovatiivisena. De Amicis ei ole suinkaan niin naiivi kuin mitä lukija saattaisi helposti kuvitella, päinvastoin hän tiesi tarkalleen mitä halusi saada aikaan, nimittäin voimakkaan tunnelatauksen. Kirjailija onnistui mainiosti, Augiaskin joutuu myöntämään tirauttaneensa kyyneleitä. Kirjailija myös paljastaa jo esipuheessa tarkoituksensa, kirjan on tarkoitus saada nuori lukija hyvälle tielle ja kohentaa tämän moraalia. Tähän tähtäsi erityisesti anglosaksiseen maailmaan syvälle juurtuneen työmoraalin korostaminen, moraalin, joka ilmenee latinalaissa maissa verrattomasti heikompana. Vahvasti korostuvat myös yhteiskuntaluokkien välinen solidaarisuus, isänmaallisuus ja isänmaanrakkaus, hyväntahtoisuus ja hyvä usko. Näiden

piirteiden puutteen Augias näkee edelleen vallitsevan.

Olipa arvio Italian yhdistymisestä mikä hyvänsä, loi se kuitenkin yhteiselolle yhteiset säännöt ja pohjan. Tätä ilmentää edustavasti piemontelaiskoululaisten joukkoon tupsahtavan calabrialasen Coracin saama vastaanotto. Tilanteen jatkumona tänä päivänä Augias näkee uudet Coracit, jotka vain ovat nimeltään esim. Mehmed, Murad tai Josip. Koulu ei ole vain lukemisen ja kirjoittamisen opettelua varten, vaan sen kuuluu opettaa yhteiselo, solidaarisuutta, rakentaa kansallista identiteettiä ja velvollisuudentuntoa.

Katolilaisuuden puuttuminen kirjasta herätti ilmestymisaikanaan negatiivista huomiota. Kouluvuoteen sattuvat kirkolliset juhlapäivät sivuutetaan täysin, mikä närkästytti kirkollisia piirejä siinä määrin, että kirja arvioitiin ”vähemmän soveliaaksi nuorisolle”.

Kirjan saavuttama suuri suosio ruokki toisaalta sen kopiointia, siihen kohdistuvaa ironiaa ja karikatyyrejä. Umberto Eco v. 1962 kirjoittama ”tuomio”, jonka Arto Juusela luki meille kirjapiirissä 6.3.2017, on varmaan kaikkien mielessä. Arvoja korostava päätöksellinen kirja on kaiken kaikkiaan helppo parodian kohde.

Ystävyysten siteiden ja keskinäisen kunnioituksen velvoitteet jalostuvat parhaassa tapauksessa ”kansalliseksi sopimukseksi” (patto nazionale), joka sinetöi Italian tulevaisuuden ja kohtalon.

De Amicis saatettiin haudan lepoon maaliskuussa 1908 niin valtavan kansanjoukon saattamana, että vain Verdin maalliset jäännökset ylittivät hänen suosionsa. (Pahoitelen käännöstä, Augias todella käyttää ilmaisua 'le spoglie di Giuseppe Verdi'.) Vaan ”kansallisen sopimuksen” tähtäimenä oleva maali on edelleen saavuttamatta.

Il piacere

Myös D'Annunzio loi *Il piacere*n kuudessa kuukaudessa. Asetelmana on Rooma vastaan Torino. Toinen teos keskittyy peittelemättömään opettavaisuuteen, kun taas toinen keskittyy egoistiseen hedonismiin ja nautinnon hakuun. Myös kieleltään teokset eroavat. De Amicis käyttää riisuttua ja toiminnallista ilmaisua, D'Annunzio puolestaan rehevää, sensuaalista ja varsin kokeilevaa kieltä. Jo aiemmin D'Annunzio oli kuvannut Roomaa kaupunkina, jonka ilmapiiriä hallitsi vaihe, jossa tuhoajat ja uuden rakentajat operoivat kiihkeimmillään. Uutta rakennettiin hulluuteen asti, kuin rahvaanomaisuuteen sairastuneina. Estetiikasta vähät välitettiin eikä menneisyyden kunnioituksesta ei ollut tietoakaan.

Tällaisena maalaispojalle näyttäytyvä pääkaupunki iski kirjailijan tajuntaan sellaisella intensiteetillä, että se otti hänet täysin valtaansa. Vaikutus ilmeni sekoituksena siitä, mitä D'Annunzio oli nähnyt, saattanut kuvitella ja pelkkänä mielikuvituksen tuotteena. Kirjailija kuvaa jalosukuisia ja kansaa, asuja, tapoja, rakennuksia, puolittain todellisia kohtauksia ja hahmoja, joita kuhisi hänen ympärillään. Augias tiivistää tyylin puhumalla unenomaisesta realismista, kuvasta, jonka ääriviivat ovat verhotut, hämmentävästä ihanteesta, joka vääristää, mutta on silti tunnistettavissa.

Gabriele d'Annunzio on 18-vuotias, koulunsa Pratossa juuri hyvin arvosanoin päättänyt, mutta muutaman skandaalin ryvettämä nuori mies. Rooman kaupunki vetää häntä puoleensa, suorastaan viettelee hänet. Astuessaan ulos vaatimattomasta, osoitteesta Via Borgogna 12 sijaitsevasta asumuksestaan Gabriele katselee ympärilleen ja kokee kaiken kertomisen arvoiseksi. Päähuomion saavat kuitenkin naiset, joista kirjoitetut runot aiheuttavat suorasukaisuudellaan pahennusta. Augias luettelee (lukuisia) naimisiin menneen Gabrielen naisystäviä, josta merkittävin oli

Olga Ossani. Hän toimi osittaisena esikuvana Il piaceren Elenalle.

Ossani oli napolilainen journalisti, joka herätti huomiota kauneudellaan ja erikoisuudellaan: vasta parikymppisenä hänellä oli jo täysin valkoiset hiukset, mikä loi vahvan kontrastin fyysisen hyväkuntoisuuden ja eläväisen katseen kanssa. Suhde oli intensiivinen, mutta kesti vain neljä kuukautta. Salasuhde oli juonitteluineen kestämaton Olgalle, joka oli voimakas ja idealistinen persoona.

D'Annunzion suuri rakkaus oli pianisti Elvira Natalia Fraternali. Suhde oli sekä älyllisesti että fyysisesti täyttymys. Todistuseineistoa tästä kertyi yli tuhat kirjettä, joita rakastavaiset lähettivät toisilleen jatkuvana virtana. Elvira, virallisesti Barbara tai Barbarella, päätyi eroamaan miehestään (vale?) kreivi Ercole Leonista, jonka kanssa hän oli mennyt naimisiin kolme vuotta ennen kuin tapasi Gabrielen. Ero johtui myös osittain puolison Elviraan tartuttamasta sukupuolitaudista. Kun suhde tuli Leonin tietoon, hän raivostui siitä, mutta pikemminkin loukatun ylpeyden kuin mustasukkaisuuden vuoksi, ja pakotti vaimonsa jatkamaan avioelämää kanssaan. Repivä suhdesotku heijastuu selvästi Il piacereen samoin kuin kahteen muuhunkin d'Annunzion teokseen.

Il piaceren päähenkilöt ovat kreivi Andrea Sperelli Fieschi D'Ugenta ja Elena Muti. Naispäähenkilön esikuvina ovat Barbara Leoni ja Olga Ossani. Miespäähenkilö on runoilija ja etsaaja, joka omaa suuren tunneherkkyyden, mutta on myös sensuaalisesti egoisti. Piirre, jonka vuoksi päähenkilö tietää olevansa moraalisesti alimittainen. Rakastajatar Elena Muti jättää Andrean kiihkeän suhteen ollessa kuumimmillaan, jolloin mies hakee unohdusta muista naissuhteista. Elena jättää Andrean mennäkseen rikkaisiin naimisiin, millä hän pelastaisi perheen huojuvan talouden. Sperellin seikkailut johtavat kaksintaisteluun, jossa hän haavoittuu. Toipumisjakson aikana Andrea

pohdiskelee menneisyyttään kieltäen kurjuuden ja haaveillen eräänlaisesta lunastuksesta. Ajatus uudistumisesta palauttaa elämäninnon.

Kesken toipumisen Andrea tapaa naimisissa olevan Maria Ferresin, henkisesti jalon henkilön, josta tästä huolimatta tulee Andrean rakastajatar. Andrea kuitenkin käyttää Mariaa vain Elenan korvikkeena, mikä paljastuu huuman keskellä erehdyksessä lausutun väärän etunimen takia. Maria pakenee paikalta. Samana päivänä hän joutuu vielä kokemaan asuntonsa tyhjentämisen. Irtaimisto kannetaan ulos pakkohuutokaupattavaksi puolison pelivelkojen maksamiseksi. Romaani päättyy tähän kohtaukseen, jossa kantajat raahaavat ulos viimeisiä huonekaluja ja mattoja. Marialle jää vain autius ja hylkäämisen kokemus. Tilanne symbolisoi selkeästi vielä paljon radikaalimpaa romahdusta.

Kirjan ”modernismi” ei Augiaksen mukaan itse asiassa ole tarinassa vaan psykologisessa juonittelussa, joka liittää henkilöitä toisiinsa, ja Andrean itsetutkiskelussa. Kirjan voima ja merkitys eivät ehkä ole siinäkään, onhan psykologinen analyysi tuttua jo Dostojevskista Proustiin, vaan siinä, miten kirja palauttaa mieliin kuvaamansa ajanjakson Rooman ja roomalaisen yhteiskunnan. Kirjailija viittaa teoksessaan tarkkoihin ajan hetkiin. Kirjan tapahtumat mahtuvat kuuden kuukauden jaksoon. Psykologinen tapahtumien kulku on paljon pidempi: romaanin alussa Elenan ja Andrean suhde on jo päättynyt ja lukija tulee tietämään siitä vain päähenkilön muistelun kautta.

D'Annunzio esittelee Elenan aluksi vain vaateiden kautta, ainoastaan silmät kuvataan. Ensimmäistä romaaniaan 25-vuotiaana kirjoittava D'Annunzio onnistuu mainiosti pala palalta paljastamaan Elenan piirteet lukijalle. Päähenkilöiden taustalla piirtyy kuva Roomasta, tarkemmin sanottuna piazza di Spagnasta, via Sistinasta, la Trinità dei Monti -kirkosta, il Tritonesta, via dei Condottista, il

Babbuinosta sekä toreista, suihkulähteistä ja paavillisista rakennuksista. D'Annunzio kuvaa Roomaa maisemamaalarin nerokkuudella vaihdellen loistokkaasta öljyvärimaalauksesta henkäyksenkeveyeseen akvarellitekniikkaan.

Kirja aiheutti skandaalin ja sai poleemisen vastaanoton. Enemmän kuin seksuaalinen vapaamielisyys paheksuntaa herätti esim. Sperellin kommentit Dogalin verilöylyn 1887 aiheuttamista mellakoista. Kyynisyys yritettiin panna hirviömäisen romaanihenkilön nimiin, mutta myöhemmin D'Annunzio vahvisti Sperellissä olevan häntä itseään.

Augias palaa vielä vetämään yhteen kuvaamansa kahden teoksen merkitystä. Ne edustavat hänelle kahta antropologista totuutta peilaamalla uskollisesti kahta eri tapaa olla italialainen, elää ja käsittää omalaatuisuutensa, suhdetta kanssakulkijoihin ja koko maahan. Siinä missä De Amicis piirtää ihannekuvaa piemontalaisesta porvaristosta ylistäen sen arvomaailmaa D'Annunzio puolestaan keskittyy roomalaisiin hakien skandaalia, mutta sellaisella taituruudella, että onnistuu hyödyntämään mahdolliset ärtymykset lisämenestyksenä. Ensin mainittu tuo avoimesti esiin tarinan ja eläytyy henkilöidensä elämään; jälkimmäinen teeskentelee välinpitämättömyyttä ja ironista tarkastelutapaa. Vaan tämä on valheellista, sillä D'Annunziokin elää henkilöidensä mukana yhtä intensiivisesti imien itseensä näiden mielentilat sekoittaen ne omiinsa.

Cuoren poliittisesti korrektit henkilöt edustavat ahkeruutta, tyytyvät osaansa, huolehtivat perheestään, pitävät talouden tasapainossa, mutta ovat hyvydessään jossain määrin värittömiä. Il piaceren epäsäännöllistä elämää viettävät, fantasioissaan elävät, rennon itsevarmat uhkapelurit elävät yli varojensa. Heille rakkausjutut ovat ohimeneviä ja seksi

hetkellinen hurma. Vastustajat voitetaan voimalla tai loukkauksilla, instituutioita käytetään omiin tarkoituksiin. Kiteytettynä ero ilmenee sanonnassa ”he ovat surullisia, me olemme iloisia; he kaipaavat sääntöjä, me rakastamme vapautta”. Vaikka tyytit ovat ajan myötä jossain määrin sekoittuneet, ne ovat edelleen erotettavissa. Jälkimmäinen tyyppi on toki vähemmistönä, mutta se onnistuu lyömään leimansa kulloiseenkin ajanjaksoon.

Lopuksi Augias pahoittelee, ettei ole referoinut kolmattakin 1880-luvun teosta eli **Antonio Fogazzaron Daniele Cortista**. Fogazzaro kertoo parlamentissa rehottavasta korruptiosta, joka tyrmistyttää maakunnista tulevia kansanedustajia. Kirjallisenä kansakunnan tilaa peilaavana tuotteena teos edustaa aivan uutta ulottuvuutta. Fogazzarossa emme kohtaa De Amicisin idealisoimaa kunnollisuutta emmekä D'Annunzion jo ennen koko termin keksimistä kuvaavaa ”la dolce vitaa”. Sen sijaan saamme lukea edustuksellisen demokratian rappion ensimmäisistä merkeistä, rappion, jonka voittokulkua olemme joutuneet jatkuvasti todistamaan.

KIRJALLISUUS — KIRJAPIIRIN SATOA

Tarja Päivärinne

Palermo, al confine tra due mondi

Kertoessaan Palermosta Augias nostaa teemoiksi väkivallan, kuolemanpelon ja hulluuden. Hän kuvailee kaupunkia neli-ulotteisuuden käsitteellä, sillä sinne ovat tulleet monien kymmenien kansakuntien hallitsijat foinikialaisista ranskalaisiin 2500 vuoden ajan marssien yli 'kolonian'. Näiden joukossa hän mainitsee myös sijaishallitsijana toimineen esi-isänsä Joseph Augiaksen 1770-luvulta. Valloituksilla oli vaikutuksensa tapoihin ja sosiaaliseen järjestykseen, koska se aiheutti epäluuloisuutta valtiota kohtaan ja synnytti koppavuutta ja salailua. Vieraille vaikeasti ymmärrettävä sisilian kieli ei helpottanut tilannetta.

Kuolema oli läsnä useissa kirkollisissa yhteyksissä. Lapset kirjoittivat loppiaslahjatoivomuksensa kuolleen tädille, sedälle, isoäidille, isälle. Pitkän perjantain kulkueet olivat konkreettisilla kuvituksillaan pelottavia. Inkvisitiotuomioistuimien järjesti kansalle juhlavia *auto da fé* -polttorovionäytöksiä, joiden yhteydessä hallitsijat mässäilivät juoden ja syöden iloisesti. Ferragostona 15.8. Neitsyt Marian taivaaseen ottamisen päivänä pidettiin prameat riemujuhlat. **Inkvisition** (Sant' Uffizion) palveluksessa oli 1500-luvulla 24 000 henkeä, joista 15 000 Palermossa, ja tämän harhaoppisuutta tutkivan elimen (Famiglia dell'Inquisizione) jäsenet olivat vapautettuja veronmaksusta. Pyhien ja marttyyrien kärsimysten kuvauksilla luotiin mielikuvaa, että Jumala rankaisee pienimmästäkin rikkeestä ja kristittyjä kehoitettiin valmistautumaan kuoleman jälkeiseen elämään (*l'aldilà*) pitämällä mielessä ikuinen kadotus. Palermon Santa Maria della Pace -luostarikirkossa on myös yksi Euroopan laajimmista ja

makaabereimmista lähes 10 000 muumiota esittelevästä kokoelmasta, jossa esimerkiksi hääyönä kuolleita neitseellisiä morsiamia esitellään riekaleisissa hääpuvuissaan.

Santa Rosaliaa, synt. vuonna 1128 juhliitaan edelleen Palermon suojelijana kaksi päivää kestävin juhlakulkuein 14. heinäkuuta. Tarinan mukaan hän olisi sukua normanni Federico II:lle. Rosalia lähetettiin nuorena Pellegrinon luostariin, jossa hän kuoli erakkona. 1600-luvulla nälänhädän riehussa Sisiliassa metsästäjä löysi enkeleiden vihjeiden avulla hänen luunsa, jotka kuljetettiin Palermoon.

Augias ottaa esille raamatustakin tutun vanitas-aiheen: "Vanitas vanitatum et omnia vanitas." (Saarnaaja 1:2: Turhuuksien turhuus, kaikki on turhuutta). **Giacomo Leopardi** käsittelee samaa teemaa 'A se stesso' -runoelmassaan *L'infinita vanita del tutto*. Myös barokkitäiteessä on kuvattu usein post mortem -aihetta, esimerkiksi David Baillyn *natura morte* -maalauksessa *Omakeuva ja vanitas* vuodelta 1651.

David Bailly: *Vanitas*, 1651

Palermosta kertoessaan Augias tuo esille useiden kirjailijoiden ja elokuvaohjaajien

ajatuksia. **Luigi Pirandello** kuvaa teoksessaan *Il berretto a sonagli* hullun ja normaalin sekä teeskentelyn ja totuuden suhdetta. **Leonardo Sciascia** teoksessaan *La corda pazzica* selvittää käsitystään sisilialaisuudesta (*sicilitudine*) vastakohtien ja petollisuuden sekoituksena. Koska Sisilia on keskellä Välimerä, sen puolustus on ollut haavoittuva ja epävarma. Meri on tuonut kautta aikojen valloittajia ja merirosvoja, minkä synnyttämästä 'historiallisesta' pelosta on kehittynyt eksistentiaalinen pelko.

Andrea Camilleri ja Sciascia ovat keroneet Palermossa sijaitsevasta Real Casasta, jonne paroni **Pietro Pisani** perusti 1824 mielisairaiden parantolan. Hän luopui vanhoista tavoista pitää potilaita vankilan omaisissa olosuhteissa ilman virikkeitä ja loi uuden vapaamman hoitometodin. Real Casan ympäristöön perustettiin puistoja ja puutarhoja, joissa potilaat saivat touhuta ja nauttia luonnosta. Lisäksi hän järjesti potilailleen mahdollisuuden esittää mm. **Mozartin** oopperat *Così fan tutte* ja *Taikaheilu*, joiden esitykset olivat ymmärrettävästi hauskahkoja fiaskoja, mutta päämääränään oli esiintyjien mielenterveyden hoito. Vaikka Pisani saikin lisänimen Sisilian ensimmäinen hullu, hänen humanit hoitometodinsa levisivät muihinkin maihin, esimerkiksi Lapinlahdessa käytettiin samoja metodeja puutarhoineen ja linnunlauluineen.

Kuvaus **Alessandro Cagliostro**sta 1700-luvulta tuntuu kauhutarinalta. Todellisuudessa hän oli Giuseppe Balsamo, kunniallisen sisilialaisen juutalaisperheen lapsi, joka meni naimisiin 17-vuotiaan lukutaidottoman köyhästä oloista olevan Lorenza Felicianin kanssa. Hän seikkaili Välimeren maissa ja Euroopassa, omasi kontakteja Vatikaaniin ja kulki piireissä. Hän sai aikaiseksi skandaalin Marie Antoinetten kaulaketjun takia, ja tämän arveltiin olevan jopa yksi syy Ranskan 1789 vallankumoukseen. Häntä syytettiin noituudesta, vapaamuurariudesta, panettelusta, kapinoin-

nista, kerettiläisyydestä, valehtelusta, Jumalan, Marian ja pyhien häväistyksestä, kaikesta. Hänen kohtalonsa oli olla loppuelämä kidutettavana. Hänet tuomittiin teloitettavaksi, mutta Paavi Pius VI armahti hänet. Seuraavaksi Cagliostro teljettiin Castel Sant'Angelon linnaan samalla kuin vaimo määrättiin kotiaarestiin (*il domicilio coatto*) Pyhän Apollonian luostariin. Parin vuoden kuluttua 1791 Cagliostro siirrettiin Rocca di San Leo sull'Appenninin linnakkeeseen. Selli oli kuin pieni-ikkunallinen hauta, jota kutsuttiin viemärikaivoksi (*il pozzeretto*). Laskuluukusta hänelle tarjoiltiin ruokaa narun varassa, mutta ennen kuin hän ylsi annokseen, se vedettiin ylös. Täällä hän vietti viimeiset naamiaisensa piirrellen seiiniin ekstaasissa pyhiä kuvia ja pidellen kädessään krusifiksia. Hän kuoli vuonna 1795 ja vaimo kuoli kolme päivää myöhemmin. **Daniele Cipri** ja **Franco Maresco** ovat tehneet aiheesta elokuvan *Il ritorno di Cagliostro* vuonna 2003.

Kuinka vanha juttu **mafia** on? **Luigi Natoli** on kirjoittanut historiallisen romaanin *Beati Paoli* 1100-luvulla olleesta samanimisestä lahkosta vuonna 1909. Kirja on fiktiivinen, mutta lahkoon oletetaan olleen olemassa. **Umberto Eco** pitää kirjaa kansanromaanina samoin kuin **Rosario La Duca** teoksessaan *Storie e legende dei Beati Paoli*. Lahkon päämääränä oli korjata tai kostaa köyhille tehdyt vääryydet. Beati Paolilla oli maanalaisia tunneleita ja sokkeloisia rakennuksia Palermon Santa Maruzzan kirkon ja Vicolo di Orfanin välillä (netissä videoita). Kukaan ei ole pystynyt todistamaan yhteyttä Beati Paolin ja mafian välillä, mutta aiheesta on paljon sekä tieteis- että kaunokirjallisia teoksia.

Antonio Gramsci on todennut teoksessaan *Letteratura e vita nazionale*, että aiheesta kirjoitettu kirjallisuus antaa mahdollisuuden fantasioida sosiaalisen alemmuuskompleksin kompensoimisesta. Augiaksen mielestä voidaan löytää linkki mafian ja Beati

Paolin välillä Leopoldo **Franchettin** ja **Sidney Sonninin** näkemysten mukaisesti, jotka puolestaan kertovat vaitiolosta (*omertà*) ja omin käsin tehdyistä oikeudenteioista. **Tomasi di Lampedusan** teoksen pohjalta tehdystä **Luchino Viscontin** elokuvassa *Gattopardo* 1963 käsitellään feodalismien loppua Italian yhdistymisen aikana 1860-luvulla. Myös kirjailija **Federico De Roberto** on käsitellyt samaa teemaa teoksessaan *I vicerè* 1894.

Augias toteaa, ettei kaikki ei ole niin, eivätkä kaikki ole sellaisia, kun yllä on kuvattu ja heittää, pitääkö mafian illuusio omalta osaltaan Sisiliä maailman kartalla. Lukijana herää kysymys, eikö katolinen kirkko ole yhtään muuttunut.

Buona duchessa di Parma

Kertomuksensa **Parmasta** Augias aloittaa sanomalla, että on miltei uskomatonta, että kaupunki, joka on suuruudeltaan 260 km² ja jossa on alle 200 000 asukasta, voi sisältää niin paljon lahjakkuutta ja omaisuutta. Hän sanoo kaupungin kauneuden tulevan sen kaduilta, aukioilta ja teatterista. Se tunnetaan myös keittiöstään. Parman kinkku ja juustojen kuningas Parmigiano ovat maailmankuuluja. Herkkujen lisäksi hän mainitsee sellaisia kulttuurinimiä kuin Verdi ja Toscanini sekä Attilio ja Bernardo Bertolucci.

Augias sanoo Parman historian alkaneen poliittisesta ja sotilaallisesta laskelmoinnista, kun paavi **Paolo III Farnese** nimitti aviottoman poikansa Pier Luigin Parman herttuaksi 1500-luvun puolivälissä. Paavin tarkoituksena oli muodostaa alueesta puskuri kirkon mahdin ja Espanjan uhkaavan herruuden välille Lombardiassa. Farnese-suvun tarina itsessään on erikoinen. Saksalainen historioitsija Gregorovius nimittää suvun jäseniä Etruriasta kotoisin oleviksi feodaalisiksi petolinnuiksi teoksessaan *Pellegrinaggi in Italia*.

Tarinat maa-alueiden talonpoikien kurjasta elämästä, irstailevista rakastajattarista, rahasta, vallasta, salajuonista, aviottomista lapsista ja suvun jäsenten heikkouksista ovat synkkää luettavaa. Ne kiehtoivat 1800-luvun kirjailijoita ja taiteilijoita luomaan melodramaattisia esityksiä tapahtumista.

Pier Luigi. Aateliset kutsuivat häntä paavin äpäräksi. Nimitys todennäköisesti vaikeutti hänen elämäänsä ja työtään herttuana, mutta toisaalta hänen tiedetään olleen kovan ja ankaran. Tizian maalasi hänestä muotokuvan, jonka sanotaan korostavan hänen luonteenpiirteitään. Pier Luigi koki kurjan kuoleman 10. lokakuuta 1547. Salaliittolaiset hakkasivat häntä nyrkeillä niin, että hän lopulta kaatui lattialle elottomana. Sitten hänen ruumiinsa heitettiin ulos ikkunasta. **Lorenzo Molossi** kertoo tästä kronikassaan ja **Lorenzo Toncini** maalasi siitä taulun, joka on Piacenzan taidemuseossa. Pier Luigin kuolemasta huolimatta Farnese-suku hallitsi aluetta vuoden 1731 loppuun saakka. Heidän hallintonsa oli kylläkin mallikelpoista: he uudistivat valtiota, perustivat yliopiston ja uudistivat oikeuslaitoksen hallintoa. Aikaa myöten heidän hallintotapansa muuttui konservatiiviseksi: jesuiitat karkotettiin, kirkon omaisuus takavarikoitiin ja kirkolliset tuomioistuimet hajotettiin.

Marie Louise eli **Maria Luigia**. Hän syntyi Itävallassa v.1791 tulevan keisari Franz I:n ensimmäisenä lapsena. Hänestä tuli 18-vuotiaana nelikymppisen **Napoleonin puoliso** Ranskan ja Itävallan välistä rauhaa sinetöimään. Pariisiin Marie Louise saapui vasten tahtoaan. Hän muisti, miten vajaa 20 vuotta sitten nuo ranskalaiset olivat lähettäneet hänen isotätinsä **Marie Antoinetten** giljotiinille ja nimittäneet häntä itävaltalaisnartuksi. Napoleon taas tunnettiin kaikissa Euroopan hoveissa nousukkaana. Joka tapauksessa Marie Louise tuli Pariisiin ja synnytti Napoleonille pojan

(20.3.1811 Napoleon François Joseph Charles, joka sai Rooman kuninkaan arvonimen), jota ensimmäinen vaimo Joséphine de Beauharnais ei ollut kyennyt antamaan.

Vaikka Marie Louise oli synnyttänyt perillisen, niin monet kiistivät Napoleonin ja Marie Louisen välisen avioliiton. Paavi Pius VII mitätöi sen. Napoleon oli nyt samassa asemassa kuin Henrik VIII aikoinaan. Napoleon ei kuitenkaan voinut toimia tämän tavoin eroamalla ensimmäisestä vaimosta ja perustamalla oman kirkkokuntansa. Paavi Pius VII:n langettama kirkonkirous olisi vahingoittanut hänen asemaansa keisarina. Skisma kirkon ja hänen välillään olisi ollut liikaa. Hänethän kruunattiin keisariksi Jumalan armosta. Sitten Pariisissa kirkon tuomioistuin julisti ripeästi Napoleonin ja Joséphin avioliiton mitättömäksi, jotta olisi vältetty normaali avioeroprosessi. Myös Wienissä Napoleonin ja Marie Louisen avioliittoa pidettiin pätemättömänä.

Napoleonista ja hänen keisarikunnastaan haluttiin eroon. Pariisi vallattiin 30.3.1814 ja voittajat marssivat kaupunkiin. Marie Louise seurueineen oli joutunut pakenemaan itävaltalaisen ulaanien ja tsaari Aleksanteri I:n kasakkojen ahdistamana. François-René Chateaubriand on kuvannut pakomatkaa kronikassaan. Elban saarelle karkotettu Napoleon kirjoitti vaimolleen, jotta tämä tulisi hänen luokseen saarelle. Marie Louisen mielestä oli kuitenkin parempi mennä Wieniin järjestämään esikoispojan asioita. Hän keskusteli päätöksistään usein kenraali **Adam Albert von Neippergin** kanssa, jonka isä oli määrännyt hänen neuvonantajakseen. Tällä oli takanaan loistava sotilas- ja diplomaatin ura. Kysymyksessä Napoleonin ja Marie Louisen avioliiton laillisuudesta päädyttiin siihen, että sitä ei koskaan ollut edes tapahtunut. Joten alkaessaan Neippergin rakastajattareksi Marie Louise ei tehnyt aviorikosta. Hän oli vapaa

nainen, joka saattoi aloittaa suhteen miehen kanssa, jota tuns rakastavansa.

Maria Luigia oli 25-vuotias, kun hänestä tuli Parman, Piacenzan ja Guastellan herttuatar. Saapuessaan Parmaan 18.4.1816 hän oli kokenut elämässään monenlaista. Hän kirjoitti isälleen kirjeen, jossa hän kuvasi, sitä miten hän ja hänen seurueensa otettiin vastaan. Maria Luigiaa ei voida pitää älykkönä, mutta varmaan hän aisti maaseutukaupungin halveksivan suhtautumisen hänen kaltaisiinsa ylimystön edustajiin. Toisessa kirjeessään isälleen hän toivoi saavansa elää rauhassa.

Maria Luigia joutui jättämään poikansa Wieniin, sillä tämän tuleminen Parmaan olisi aiheuttanut mahdollisesti bonapartistisia haaveita. Pojasta kasvatettiin wieniläinen arkkiherttua, joka unohti alkuperäisen nimensä ja vanhempansa. Hänestä tuli isoisänsä mukaan Franz. Maria Luigia toivoi joihinkin aikaa, että hänen poikansa seuraisi isoisää valtaistuimelle. Von Neipperg piti tiiviisti yllä yhteyksiä Wieniin, mutta Maria Luigia ei tiennyt niistä mitään ja näki poikaansa vain harvoin.

Kun Maria Luigia saapui Parmaan vaiheikkaan pakomatkan jälkeen, oli siellä lavantautiepidemia, joka saatiin kuitenkin loppumaan jonkin ajan kuluttua. Oma vaikea synnytys sai hänet perustamaan uuden synnytys- ja gynekologisen klinikan kaupunkiin. Sinne rakennettiin uusi silta ylittämään Taro-jokea. Musiikkikaupungissa syntyneenä hän oli kiinnostunut teatterista ja oopperasta. Hän korjautti Farnese-teatterin ja rakennutti uudelleen herttuanteatterin. Kun se vihittiin vuoden 1829 toukokuussa, siellä esitettiin Vincenzo Bellinin *Zaira*, joka oli sävelletty juuri avajaisia varten. Muutaman viikon kuluttua siellä esitettiin Gioachino Rossinin *Mooses ja Faarao*. Giuseppe Verdille Maria Luigia antoi opiskelustipendin ja maestro omisti hänelle oopperan *I Lombardi nella prima crociata*. Siinä oleva kuorokohtaus muistuttaa paljon myöhemmin kuuluisaksi tullutta Heprealaisen orjien kuoroa oopperasta *Nabucco*. Hän antoi myös edellä mainitulle Molossille v. 1832 tehtäväksi kirjoittaa hallitsemansa alueen historiikin.

Suhteesta Neippergin kanssa syntyi ensin tyttö 1.5.1817 ja sitten poika 8.8.1819. Lapsien – Albertina ja Guglielmo – isästä ei ollut epäilystäkään. Hän oli kreivi Montenuovo, ts. Neipperg, saksaksi Neuberg ja Italiaksi Montenuovo. Napoleon oli vielä elossa, tällä kertaa St. Helenan saarella ankaran vanginvartijansa sir Hudson Lowen silmälläpidon alaisena. Kukaan ei enää puhunut Napoleonin ja Maria Luigian avioliiton laillisuudesta, mutta varmuuden vuoksi lapset uskottiin lääkäri Giuseppe Rossin hoitoon, joka toimi myös heidän opettajanaan. Äiti yhdessä kenraalinsa kanssa kävi heitä tervehtimässä iltaisin. Sillä välin ensimmäinen poika kasvoi Wienissä, ja hän tapasi äitiään harvoin tämän käydessä pikaisesti siellä. Uusia lapsiaan tämä ei saanut tuoda sinne.

Napoleon kuoli 5.5.1821 ja Maria Luigia kirjoitti realistisen muistokirjoituksen, jossa hän

totesi tämän olleen hänen poikansa isän. Kolme kuukautta myöhemmin hän meni naimisiin Neippergin kanssa. Solmittu liitto oli ns. morganaattinen. Adam Neipperg kuoli kahdeksan vuotta häiden jälkeen vuoden 1829 helmikuussa. Maria Luigian esikoispoika kuoli keuhkotautiin Schönbrunnin linnassa parikymppisenä vuoden 1832 heinäkuussa. Wienin hovi oli salannut Maria Luigialta pojan sairauden ja kun hän sai kuulla asiasta, oli hän kiirehtinyt sinne syleilläkseen onnetonta poikaansa. Maria Luigia kuoli itse 56 vuoden ikäisenä v. 1847. Tohtori Rossi, joka oli toiminut hänen lastensa opettajana, palsamoi hänen ruumiinsa. Se kuljettiin Wieniin juhlasaattueessa. Sotamarsalkka Radetzky'n käskystä 150 husaaria muodosti kunniakujan. Kaikkein vaikuttavin oli kuitenkin Parman palatsin eteen kokoontunut hiljainen ja hämmentynyt väkijoukko, kun tieto herttuattaren kuolemasta oli tullut.

Romaaninsa lopuksi Augias vertailee Maria Luigian ja hänen kenraalinsa hovia prinssi **Ranuccio Ernesto IV:n** hoviin, mutta sanoo niiden välillä olevan tuskin mitään yhtäläisyyttä. Prinssi ja hänen valtakuntansa (muistutti Parmaa, mutta ei kuitenkaan ollut se) esiintyvät Stendhalin romaanissa *La Certosa di Parma* (Parman kartusiaaniluostari), joka on täysin mielikuvituksen tuotetta. Kuten tiedetään, kirjailija rakasti suuresti Italiaa ja koki siellä voimakkaita tunne-elämyksiä. Romaanis- sa kerrotaan nuoren aatelismiehen **Fabrizio Del Dongon** elämästä monine seikkailuineen aina kuolemaan saakka. Hän on aikaudelle tyypillinen romanttinen sankari, joka ihaili Napoleonin ja oli osallistunut Waterloon taisteluun. Lisäksi hän tuntee kiintymystä ihastuttavaan tätiinsä herttuatar Sanseverinaan. Tämä oli mahtavan pääministeri kreivin Moscan rakastajatar, mutta tunsikin rakastavansa oikeastaan sukulaispoikaansa (sukurutsausta). Stendhalin mielikuvitusvaltiossa vallitsee Napoleonin aikainen restauraatio ja siihen kirjailija lisää erään renessanssikronikan –

Leena Heikinheimo

Origine delle grandezze della famiglia Farnese - synkkiä varjoja ja alkaa tutkia sen perusteella Alessandro Farnesen elämää.

Itse asiassa tuossa kronikassa ei ollut mitään todellista, vaan kaikki oli keksittyä – muutettuja nimiä ja virheellisiä päivämääriä. Kronikoitsija oli sitä mieltä, että Farnese-perheen onni johtui katutyöstä. Stendhal viittaa Giulia Farneseen, 14-vuotiaaseen tyttöön, josta tuli Rooman huomattavimman kardinaalin Rodrigo Borgian rakastajatar. Giulia avioitui keskinkertaisen Orso Orsinin kanssa, mutta pian hänestä tuli tuon kardinaalin (paavina Paolo III) rakastajatar. Tosiasiassa Stendhal itse rakasti katutyttöjä ja niitä hänellä olikin useita elämänsä aikana. Italo Calvinon mukaan Stendhal muutti Fabrizon avulla Alessandron 1500-luvun seikkailut omaan aikakauteensa osoittaakseen italialaisen vitaalisen energian ja intohimoisen spontaanisuuden jatkuvuuden, joka aina vaikuttaa uskottavalta.

Mihin Augiaksen romaanin Parmasta kertova nimi *La buona duchessa* voisi viitata? Onko kaupunki itse tuo hyvä herttuatar, joka antoi uuden elämän kovia kokeneelle Maria Luigialle ja hänen kenraalilleen? Se voi tarkoittaa myös itse herttuatarta, joka tultuaan kaupunkiin sai siellä paljon hyvää aikaan. Kaupunkilaiset varmaan arvostivat häntä, kun kokoontuivat hiljaisina seuraamaan hänen ruumissaattoaan.

Onko Augias halunnut esittää Giulia Farnesen ja Maria Luigian poliittisen juonittelun uhreina? Molemmat joutuivat suhteeseen/naimisiin itseään huomattavasti vanhemman miehen kanssa. Miehistä taas paavi Paolo III ja Napoleon ovat vertailukelpoiset keskenään – yhtä vallanhimoisia ja häikäilemättömiä toimissaan. Yhtäläisyyksiä voidaan löytää myös Pier Luigin ja Stendhalin luoman sankarin Fabrizio Del Dongon elämän välille. Tosin Fabrizio ei joutunut kokemaan Pier Luigin väkivaltaista

loppua, vaan hän kuoli rauhassa vetäytyttyään luostariin katumaan pahoja tekojaan.

Milano bene e male

Tuhoutunut Milano

Luku alkaa numerotiedoilla Milanon tilanteesta 25.4. 1945, kun liittoutuneet vapauttivat kaupungin. Tuolloin 60% rakennuskannasta oli tuhoutunut tai pahoin vaurioitunut sodan pommituksissa. Se tarkoitti 1400 rakennuksen ja 250 000 asunnon korjaamista. Julkiset rakennukset, monumentit ja mm. la Scala olivat vahingoittuneet. Kaupungin asema vauraana teollisuuskeskuksena oli ollut erityisen houkutteleva natsi-Saksalle ja niinpä kaupunkia varastettiin surutta ja vastarintamiehiä teloitettiin. Sekasortoisessa tilanteessa kaikki epäilivät kaikkia.

Nälkä oli jokapäiväinen ongelma myös Milanossa. Elintarvikkeista oli pulaa, leipää sai vain kolmena päivänä viikossa. Mustaan pörssiin turvautuivat ne kaupunkilaiset, joilla oli siihen varaa. Poikkeusolosuhteisiin kuului tietenkin myös energian ja sähkön säännöstely. Kylmä vaivasi ja sähkövaloa saatiin muutama tunti päivässä. Augias kertoo omasta lapsuudestaan miten ihanalta tuntui, kun lämmitys saatiin normaaliksi ja läksytkin saattoi taas tehdä ilman käsineitä.

Kulttuurin nälkä sammutetaan

Augias kirjoittaa, että vaikka Milanon tilanne materiaalisesti oli heikompi kuin Rooman ja säännöstely kesti 10 kuukautta pidempään kuin Roomassa, näytettiin kaupungissa filmejä ja vahingoittuneessa La Scalassa esitettiin oopperoita. Voidaan puhua suorastaan ihmeestä, sillä niin suurella innolla ja intensiteetillä ryhdyttiin kaupungin kulttuuri-

elämää rakentamaan ja palauttamaan entiseen loistoonsa. Kulttuurikeskukset *Casa della Cultura*, *l'Umanitaria* ja *il Centro Ambrosianum* avattiin uudelleen. Kustannustoiminta puolestaan alkoi Angelo Rizzolin aktiivisuuden ansiosta. Hän loi *Biblioteca universale Rizzoli* (Bur)-nimisen kustannusyhtiön, joka alkoi julkaista maailmankirjallisuutta edullisina painoksina. Myös teatterielämä alkoi taas uudestaan ja uudella tavalla.

Parhaana esimerkkinä uuden teatterin syntymisestä on Milano teatterin, *Piccolo teatro di Milano*, perustaminen. Teatterin innokkaina perustajina toimivat teatterinjohtaja **Paolo Grassi** ja näyttelijä **Giorgio Strehler**, tuolloin alle 30-vuotiaat innokkaat, idealistiset teatterin tekijät. Tilat uudelle teatterille löytyivät sattumalta Milanon keskustasta via Rovellolta rakennuksesta, joka oli miehityksen aikana toiminut vankilana, missä myös kidutus oli jokapäiväistä.

Perustetun teatterin toimintamalli oli demokraattisuudessaan uusi: lavalle tuotiin näytelmiä, jotka puhuivat tavallisten ihmisten elämästä. Myös klassikkoja esitettiin uudella tavalla. Samalla heitettiin romukoppaan aina 1900-luvun alkuvuosikymmenille asti vallinnut ajatus teatterista menestyvänä liiketoimena ja muutamien tähtinäyttelijöiden esiintymis-areenana. Tilalle haluttiin tuoda kunnian-

himoinen kokonaisesitys mutta ilman taloudellista tuotto-odotusta. Strehlerin sanoin: ”Teatteri on ajankohtainen myös silloin kun esitetään klassikkoja, jotka toimivat kuin tähdet ohjaten meitä historian ja taiteen maailmaan.”

Avausnäytökseksi Grassi ja Strehler olisivat ottaneet Niccolò Machiavellin näytelmän *La mandragola* vuodelta 1518, joka oli suosittu edelleen. Tässä avioliittokomediassa papin rooli oli kuitenkin kirjoitettu kirkkoa arvostelevalle ja siksi kirkko ei 1940-luvulla näytelmän esittämiseen suostunut. Niinpä teatterin ohjelma alkoi Maksim Gorkin näytelmällä *Albergo dei poveri*, josta tuli menestys. Se viitoitti tien yhteiskunnallisten näytelmien esittämiseksi *Piccolo teatrossa*, joista ennen kaikkea Bertol Brechtin näytelmät mm. *Schweyk nella seconda guerra mondiale* muistetaan upeista produktioista. Schweykin näkeminen oli ollut Augialle itselleen avainkokemus siitä, miten yhtäältä teatterin keinoin voidaan yhteiskuntaa kritisoida ja toisaalta kuvata viattoman ja naivin ihmisen selviytymistä uskomattomilta vaikuttavista tilanteista.

Toinen Brechtin näytelmä, josta tuli 1960-luvulla valtava menestys oli *Vita di Galileo*. Näytelmä oli tosin jälleen kirkon vastustama sen sisältämän kirkon vastaisen aineksen takia ja se yritti estää näytelmän esittämisen kaikin tavoin mutta huonoin tuloksin. Näytelmässä kirkko vaatii Galileoä myöntämään, että tämän tutkimustulokset ovat väärät, Galileo myöntyy tähän ja säästää näin henkensä. Tämän johdosta hän itse asiassa saattoikin jatkaa tutkimuksiaan toisin kuin esim. filosofi Giordano Bruno, joka oli poltettu kerettiläisenä 33 vuotta aikaisemmin. Näin Galileo pystyi julkaisemaan huomattavimman tutkimuksensa *Discorsi e dimostrazioni matematiche intorno a due nuove scienze attinenti la meccanica e i moti locali*.

Sodan jälkeen Italiassa nousi valtava halu päästä jaloilleen, rinascere, ja kulttuurin alalla 1960-luku oli kaiken kaikkiaan todella tuotteliasta aikaa, kuten Augias toteaa.

Esimerkiksi Federico Fellinin elokuva *La dolce vita* ja Pier Paolo Pasolinin romaani *Ragazzi di vita* syntyivät tuolloin. Yhteiskunta ei ollut kuitenkaan vielä täysin vapaa uuden kokeilulle ja niinpä niin Strehler kuin Fellini ja Pasolinikin joutuivat kokemaan sensurointia: Strehler ja Fellini kirkon taholta ja Pasolini puolestaan sai kokea porvariston kritiikin.

Talouselämä ja hallintotehtävät kulkevat eri tahtia

Talouselämän saralla Milano näytti esimerkkiä ja sen johdolla Italian bruttokansantuote kasvoi voimakkaasti. Siinä missä Rooma oli politiikan ja hallinnon pääkaupunki oli Milano sitä talouden alalla ja Milanon rooli maan elintason kohottajana oli kiistaton. Augiaksen mukaan niin teollisuuden, muodin, arkkitehtuurin, designin kuin valokuvauksenkin saavutukset luotiin juuri Milanossa 1960-luvulla.

Mutta mitalilla on toinenkin puoli, kuten luvun otsikkokin lupaa. Vaikka Milano ja Lombardia tuottivat paljon loistavaa teollisuutta ja yllä mainittua hyvää, olivat liike-elämän taitavat yritysjohtajat viime kädessä kitsaita jakamaan tuloksia koko maan hyväksi. Pohjoisesta tuli kyllä myös poliitikkoja mutta he keskittyivät enimmäkseen puolustamaan ja edustamaan teollisuuden ja varakkaan väestön etuja. Tämä korosti jälleen Italian ikuista ongelmaa eli sitä, että valtaapitävä eliitti ei koe koko maan kattavaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta tai kansalaisyhteiskunnan aatetta omakseen. Tärkeämpää on oman yrityksen, oman sosiaaliluokan tms. asioiden puolustaminen. Entinen pääministeri Silvio Berlusconi on tästä hyvä esimerkki puolustaen yritysmaailman etuja, kuten Augias mainitsee.

Tämä jako ja erilaisuuden korostus pohjoisen ja etelän välillä oli alkanut jo 1800-luvun loppupuolella. Vaikka aluksi tuntui, että Lombardiasta ja Piemontesta tulisi vastavoima korruptoituneelle *Mezzogiornolle*, osoittautui

pian, että pohjoisen korkeasti koulutettu väki ei ollut kiinnostunut hallintotehtävistä. Piemontelaiset ja lombardialaiset ovat mielellään keksineet piikikkäitä lausumia Rooman laiskoiksi tyhjäpäiksi luonnehtimistaan hallintovirkamiehistä, joita on Italian yhdistymisestä asti suurimmaksi osaksi (80-90%) tullut juuri Italian eteläosista. Augias kuitenkin toteaa, että pohjoisitalialaisten on syytä katsoa peiliin huonoa hallintoa kritisoidessaan. Heille näet tärkeintä on ollut omien intressien hoitaminen koko Italian tasapuolisesta hyvinvoinnista välittämättä, kuten yllä todettiin. Augias huomauttaa kirjassa myös, että kulttuuriväki tuntui näkevän muita aikaisemmin, miten huonosti Italia oli sodan jälkeen lopulta valmistautunut kulutusyhteiskunnan muotoutumiseen. Rahan arvostus nousi ennen näkemättömän suureksi jättäen kansan parissa vallinneet perinteiset arvot toissijaiseen asemaan. Italian kahtiajako oli tällaisessa ilmapiirissä väistämätön. Eikä asiantila ole tästä 1960-luvun tilanteesta korjaantunut.

KURSSIT JA LUENNOT

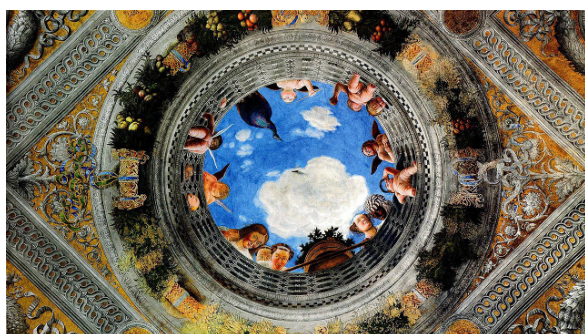
Espoon työväenopisto

Un viaggio nel Rinascimento

10.4.2019 klo 18.30 – 20

Luennoitsija: Maj-Lis Mosconi

Paikka: Tapiola, Omnia, Itätuulentie 1

Ripercorriamo insieme i momenti più affascinanti del "secolo d'oro" del Rinascimento, un'epoca che racchiude la massima espressione di una rinascita artistica, culturale e scientifica. Un periodo fondamentale per la storia europea che ha rivoluzionato l'idea di uomo e delle sue possibilità e ha condizionato il pensiero e la società occidentale.

Vapaa pääsy! Ei ilmoittautumista.

Lisätietoja:

<https://ilmonet.fi/#fi/search/txt=E191126>

Helsingin aikuisopisto

Italiaa oopperoiden avulla

Ma ja ke 24.4. - 13.5.2019 (ei 1.5.)

Klo 17 – 19.30 (5 kertaa)

Opettaja: FM Helena Hakola-Louko

Paikka: Töölöntullinkatu 8, Helsinki

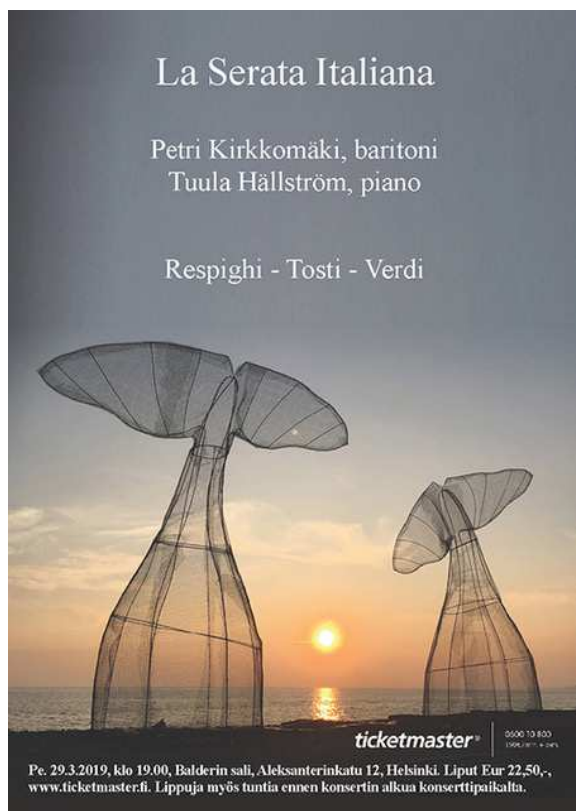

Tervetuloa opiskelemaan italiaa iki-ihanien oopperasävelmien avulla! Tutustumme tunnettujen oopperasäveltäjien Verdin, Puccinin ja Mozartin italialaisoopperoihin, kuten Aidaan, joka on Kansallisoopperan ohjelmistossa samoihin aikoihin. Kuuntelemme oopperoiden aarioita ja opiskelemme niiden tekstien pohjalta kielen sanastoa, verbejä ja pronomineja monipuolisten tehtävien avulla. Teemme myös helppoja parikeskustelutehtäviä ja laulaakin saa! Kurssin aikana tulevat tutuiksi myös oopperoiden juonet ja henkilöhahmot. Kurssi sopii kaikille, jotka haluavat aktivoida italian kielitaitoaan. Opetuskielenä on pääasiassa italia, mutta kielioppiteoriat selitetään myös suomeksi. Opetusmateriaali sisältyy hintaan.

Lisätietoja ja ilmoittautuminen:

<https://www.opistopalvelut.fi/helsinginaikuisopisto/course.php?t=16681&l=f>

La serata italiana pe 29.3.2019 klo 19 Balderin Sali, Helsinki

Konsertissa esitetään Ottorino Respighin, Paolo Tostin ja Giuseppe Verdin lauluja, mm. Gabriele D'Annunzion ja Ada Negrin teksteihin. Esitämme mm. Tostin harvemmin kuullun laulusarjan, "Quattro canzoni d'Amaranta, (1907), D'Annunzion vahvoihin teksteihin:

"L'alba sepàra dalla luce l'ombra",
(di Quattro canzoni d'Amaranta)

L'alba sepàra dalla luce l'ombra,
E la mia voluttà dal mio desire.
O dolce stelle, è l'ora di morire.
Un più divino amor dal ciel vi sgombra.

Pupille ardenti, O voi senza ritorno
Stelle tristi, spegnetevi incorrotte!
Morir debbo. Veder non voglio il giorno,
Per amor del mio sogno e della notte.

Chiudimi, O Notte, nel tuo sen materno,
Mentre la terra pallida s'irrorà
Ma che dal sangue mio nasca l'aurora
E dal sogno mio breve il sole eterno!

"Aamunkoitto erottaa varjon valosta",
(laulusarjasta Quattro canzoni d'Amaranta)

Aamunkoitto erottaa varjon valosta ja
mielihyväni halustani.
Oi, lempeät tähdet on aika kuolla.
Jumalallisempi rakkaus tyhjentää taivaan.

Loistavat silmät, Oi, te jotka ette palaa
Murheelliset tähdet sammukaa vaarattomasti
Minun täytyy kuolla, en halua nähdä päivää
rakkaudestani uneeni ja yöhön.

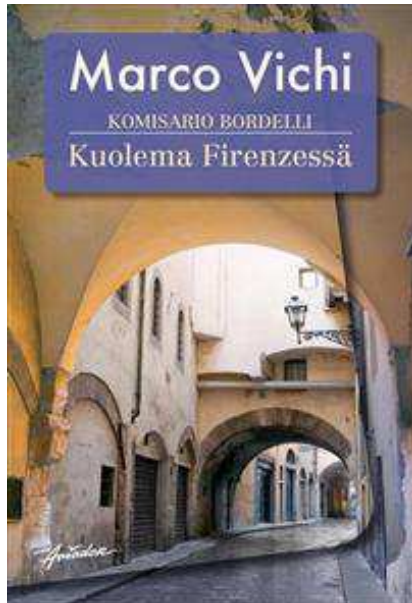
Oi yö, sulje minut, äidilliseen syliisi
Kun kalpea maa on kostea kasteesta
Mutta verestäni aamunkoitto herätköön
Ja lyhyestä unestani ikuinen aurinko!

Tulossa:

Marco Vichi: Kuolema Firenzessä

Enneli Polin kolmas suomennos komisarion tutkimuksista.

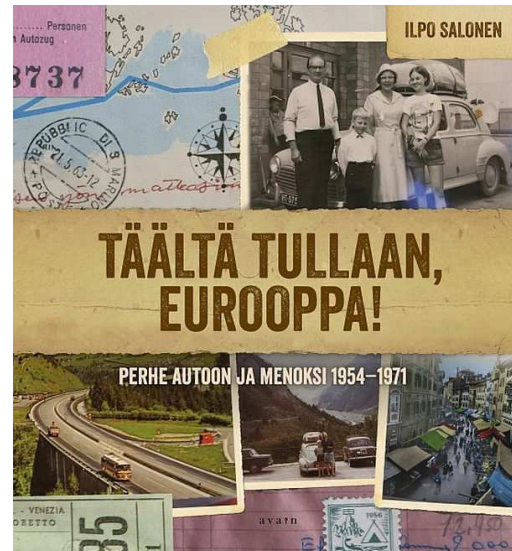

Kolmetoistavuotias poika katoaa, vanhemmat ilmoittavat poliisille. Tapaus näyttää tavanomaiselta, kunnes löytyy raiskattu ruumis. Komisario Bordelli alkaa tutkia tapausta, jonka langat vievät keskelle Firenzen mahtavimpia. Marco Vichin kolmas suomennettu dekkari Komisario Bordelli ja kuolema Firenzessä ravistelee italialaisen yhteiskunnan valtarakenteita. Samalla se on aito klassinen murhamysteeri: kuka on syyllinen? Arno-joki tulvii, ja mahtavimmat viettävät kosteita huvilajuhliaan. Odotettu kolmas Bordelli-suomennos pitää lukijaa pihdeissään hellittämättä otetta edes viimeisessä pisteessään: miten ihmeessä tässä näin kävi?

Lisätietoja:

<https://www.adlibris.com/fi/kirja/komisario-bordelli---kuolema-firenzessa-9789527063880>

Täältä tullaan, Eurooppa!

Ilpo Salosen *Täältä tullaan, Eurooppa!* on muistoista ja runsaasta kuva-aineistosta koostuva teos 1950–70-lukujen automatkailusta Eurooppaan. Into kokea vieraita maita, ihmisiä, kulttuureja ja makuelämyksiä vei Salosen perheen tien päälle kolmella vuosikymmenellä kaikkiaan yksitoista kertaa. Salosen kirjassa pohditaan, puhutaanko Roomassa latinaa? Kannattaako moottoritieillä osoitella takana tulevia leikkikonepistoolilla? Minkä yllätyksen Italian poliisi järjesti 1964, kun varkaat ensin tyhjensivät auton?

Lisätietoja kirjailijalta: Matkat tehtiin 1954 ja 1956 sekä 1963–71. Noin puolet kirjasta käsittelee Italiaa. Runsaista kuvista ja muistiinpanoista hahmottuu muuttuvan, elävän Euroopan kuva kolmen vuosikymmenen ajalta.

Kirjaa voi tilata 31.5. asti Suomen sisällä ilman postikuluja kustantajan nettisivuilta osoitteesta www.avain.net 25 prosentin alennuksella (tällä hetkellä täysi hinta on 36 euroa). Alennuskoodi on ”eurooppaan” (ilman sitaattimerkkejä). Ja toki kirja tulee kirjakauppoihin. Ulkomaille lähetettäessä hintaan tulee lisäksi postimaksu.

Klubin kotisivut

Klubin sähköpostiosoite, johon voi lähettää Klubin asioihin liittyvää postia on alla:

italia-klubi@italia-klubi.fi

Rekisteröitymällä jäseneksi pääset lukemaan Klubin jäsenlehtiä kohdasta **Riflessi d'Italia** ja **Arkisto**. Rekisteröitymistä tarvitaan siis **vain** digiarkiston materiaalin lukemiseen. Kaikki muut tiedot kotisivuilla ovat julkisia.

Jäseneksi voit liittyä täyttämällä yhteystietosi kohdassa Jäsenistö – **Liity jäseneksi**.

Rekisteröityminen tapahtuu seuraavasti:

1. Mene kotisivujen Etusivulle:

<https://italia-klubi.fi>

2. Klikkaa painiketta ”Rekisteröidy” (tai ”Registrati”) – painike löytyy myös muilta kotisivujen lehdiltä

3. Sivulle aukeaa näyttö, johon syötetään Etunimi, Sukunimi, Sähköpostiosoite, Käyttäjätunnus (valitse itse haluamasi), Salasana (keksi itse salasana) ja Salasana toistamiseen.

4. Klikkaa painiketta ”Rekisteröidy”, jolloin ylläpitoon lähtee viesti, että olet rekisteröitynyt.

5. Ylläpito tarkistaa, että jäsenmaksu on maksettu ja hyväksyy rekisteröinnin.

6. Saat rekisteröinnin hyväksymisestä viestin sähköpostiisi, jossa on linkki kirjautumista varten.

Kirjautumisohjeet, kun olet jo rekisteröitynyt ja sinulla on tunnus ja salasana:

1. Mene kotisivujen Etusivulle: <https://italia-klubi.fi> ja klikkaa painiketta ”Kirjaudu sisään” tai klikkaa sähköpostitse saamaasi linkkiä

2. Sivulle aukeaa näyttö, johon syötetään Käyttäjätunnus ja Salasana (ne omavalintaiset, joilla rekisteröidyt)

3. Klikkaa painiketta ”Kirjaudu sisään” (tai ”Accedi” – painike löytyy myös muilta kotisivujen lehdiltä

4. Arkistoon pääsee viemällä kursori **Riflessi d'Italia** -otsikon kohdalle ja sitten sen alla olevan ”Arkisto” -sanon kohdalle. Arkiston viereen avautuu pudotusvalikkona vuosiluvut, joita klikkaamalla pääset halutun vuoden materiaaliin.

Seuraa Italia-klubia netissä

Kotisivut: <https://italia-klubi.fi/>

Klubin FB-sivu:

<https://www.facebook.com/Italiaklubi/>

Liity klubin FB-ryhmään:

<https://www.facebook.com/groups/763533353774019/>

Seuraa Marco Vichiä netissä

<http://www.marcovichi.it/>

Marco Vichin suomalaisen Fan Clubin FB-sivu:

<https://www.facebook.com/Marco-Vichi-Fan-Club-Finlandia-262252267498476/>

Liity Marcon suomalaisen Fan Clubin FB-ryhmään:

<https://www.facebook.com/groups/1630415320610859/>